

INTERNATIONAL JOURNAL OF SUSTAINABILITY

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17624185>

INTJOS 2025; 3 (1) :97-124



## Doğu Akdeniz’de Enerji Diplomasisi: Türkiye, Yunanistan ve İtalya Arasında Geleceğe Yönelik Stratejik Bir Analiz

### The Role of Perceived Discrimination in Immigrants’ Sustainable Cultural Adjustment: The Mediating Effect of Social Support Mechanisms

- Cumali YILDIRIM  
İstanbul Gedik Üniversitesi  
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü  
kariyer.034@gmail.com  
<https://orcid.org/0009-0004-9353-3275>

#### ÖZET

Doğu Akdeniz, son yıllarda tespit edilen doğal gaz ve petrol rezervleriyle birlikte uluslararası enerji diplomasisinin ve bölgesel güç dengelerinin odak noktalarından biri hâline gelmiştir. Bölgedeki hidrokarbon potansiyeli, ekonomik çıkarların ötesinde; enerji arz güvenliği, deniz yetki alanlarının sınırlandırılması, enerji transit koridorlarının kontrolü ve jeopolitik etki rekabeti açısından stratejik önem taşımaktadır. Bu çalışma ile Türkiye, Yunanistan ve İtalya’nın Doğu Akdeniz bağlamındaki enerji politikalarını çok boyutlu bir çerçevede incelenerek, ülkelerin benimsediği stratejik yaklaşımların kaynak, altyapı ve diplomasi boyutlarının analiz edilmesi hedeflenmiştir.

#### **Kaynak gösterimi için:**

YILDIRIM C. (2025). Doğu Akdeniz’de Enerji Diplomasisi: Türkiye, Yunanistan ve İtalya Arasında Geleceğe Yönelik Stratejik Bir Analiz; International Journal of Sustainability -INTJOS, c.3 s.1 ISSN: 2980-1338

Bu araştırma, Türkiye'nin enerji geçiş yolları ve altyapı yatırımları üzerinden bölgesel aktörlerle etkileşim kurma hedefini; Yunanistan'ın AB ile olan bağları ve deniz yetki alanı politikaları eksenindeki tutumunu; İtalya'nın ise Avrupa enerji arz güvenliği bağlamındaki rolünü ve enerji ithalatçısı kimliğiyle izlediği denge politikalarını karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Ayrıca, deniz hukuku çerçevesinde Münhasır Ekonomik Bölgeler (MEB) ve kıta sahanlığı tartışmalarının enerji paylaşımı üzerindeki hukuki ve diplomatik yansımaları detaylandırılmıştır. Bölgesel enerji rekabetinin Avrupa Birliği, ABD ve Rusya gibi küresel aktörlerin stratejileriyle nasıl örtüştüğü ve uluslararası düzeyde yaratabileceği riskler de değerlendirilmiştir.

Bulgular, üç ülke arasındaki stratejik farklılıkların; ekonomik kırılganlıklar, iç siyaset dinamikleri ve uluslararası ittifaklardan kaynaklanan kısıtlayıcı etkilerle şekillendiğini göstermektedir. Öte yandan, ortak altyapı projeleri ve yenilenebilir enerji iş birlikleri vasıtasıyla iş birliği potansiyelinin de belirgin olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma ile bölgesel istikrarın güçlendirilmesi için enerji diplomasisinin yoğunlaştırılmasını, hukuki uyumsuzlukların çok taraflı diyalog mekanizmalarıyla çözülmesi ve enerji kaynaklarının paylaşımında şeffaf, sürdürülebilir ve çok paydaşlı yönetim modellerinin benimsenmesi önerilmektedir. Bu bağlamda, enerji kaynaklarının rekabet eksenini olmaktan çıkarılıp bölgesel iş birliğine dönüştürülmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Deniz yetki alanları, Doğu Akdeniz, Enerji diplomasisi, Enerji güvenliği, İtalya, Türkiye, Yunanistan.

## **Energy Diplomacy in the Eastern Mediterranean:**

### **A Strategic Analysis of Turkey, Greece, and Italy for the Future**

#### **ABSTRACT**

The Eastern Mediterranean has emerged as one of the focal points of international energy diplomacy and regional power dynamics due to the recent discovery of significant natural gas and oil reserves. The hydrocarbon potential of the region holds strategic importance not only in terms of economic interests but also with respect to energy supply security, the delimitation of maritime jurisdiction zones, the control of energy transit corridors, and the broader competition for geopolitical influence. This study aims to analyze, within a multidimensional framework, the energy policies of Turkey, Greece, and Italy in the context of the Eastern Mediterranean by examining their strategic approaches to energy resources, infrastructure, and diplomacy.

The research comparatively evaluates Turkey's strategy of engaging with regional actors through energy transit routes and infrastructure investments; Greece's stance shaped by its EU membership and maritime jurisdiction policies; and Italy's role within the framework of European energy security and its balancing policy as a major energy importer. In addition, the study explores the legal and diplomatic implications of disputes over Exclusive Economic Zones (EEZ) and continental shelf boundaries under international maritime law. The interplay between regional energy competition and the strategies of global powers such as the European Union, the

United States, and Russia is also examined, emphasizing potential risks at the international level.

Findings reveal that the strategic divergences among the three countries are primarily influenced by economic vulnerabilities, domestic political dynamics, and limitations imposed by international alliances. However, it is also determined that there is a notable potential for cooperation through joint infrastructure projects and renewable energy initiatives. The study recommends strengthening energy diplomacy to enhance regional stability, resolving legal disputes through multilateral dialogue mechanisms, and adopting transparent, sustainable, and multi-stakeholder governance models in energy resource management. In this context, it is emphasized that transforming energy resources from a source of competition into a platform for regional cooperation is essential for ensuring long-term energy security and stability in the Eastern Mediterranean.

**Keywords:** Eastern Mediterranean, energy diplomacy, energy security, Greece, Italy, maritime jurisdiction, Turkey.

## GİRİŞ

Doğu Akdeniz, son yıllarda keşfedilen enerji rezervleriyle uluslararası politikanın önemli bir unsuru haline gelmiştir. Bölgedeki doğal gaz ve petrol kaynakları, hem bölgesel hem de küresel enerji güvenliği açısından kritik bir rol oynarken, Türkiye, Yunanistan ve İtalya gibi aktörlerin farklı stratejiler geliştirmesine yol açmaktadır. Ancak bu durum, enerji kaynaklarının paylaşımı ve deniz yetki alanları üzerindeki hukuki ve diplomatik anlaşmazlıkları da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, enerji diplomasisi sadece ekonomik bir konu olmaktan çıkarak uluslararası ilişkilerde güç mücadelesinin temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir.

Bu çalışma, Doğu Akdeniz'deki enerji rezervlerinin keşfiyle ortaya çıkan diplomatik, ekonomik ve hukuki süreçleri analiz etmektedir. Türkiye'nin enerji politikalarının bölgesel dinamiklerle nasıl şekillendiği, Yunanistan ve İtalya gibi aktörlerle yaşanan diplomatik gerilimler ve iş birliği fırsatları bağlamında ele alınmaktadır. Ayrıca, uluslararası hukuk çerçevesinde deniz yetki alanları ve enerji kaynaklarının paylaşımı konusundaki anlaşmazlıklar incelenerek, enerji diplomasisinin bölgesel güvenlik ve ekonomik istikrar üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.

Doğu Akdeniz'deki enerji rekabeti, yalnızca bölgesel değil küresel enerji piyasalarını da etkilemektedir. Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki stratejik enerji ilişkileri, Avrupa Birliği'nin enerji güvenliği politikaları ile doğrudan bağlantılı olup, uluslararası iş birlikleri ve çatışmalar açısından kritik bir süreç oluşturmaktadır. Çalışma, enerji kaynaklarının paylaşımı ve yönetiminin bölgesel istikrar üzerindeki etkilerini analiz ederek, gelecekteki olası senaryolar ve politika önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

# 1. DOĞU AKDENİZ'DE ENERJİ KAYNAKLARI VE BÖLGESEL DİNAMİKLER

## 1.1. Doğu Akdeniz'de Enerji Rezervlerinin Keşfi: Tarihsel Süreç

Doğu Akdeniz, jeopolitik konumu ve doğal kaynaklarıyla tarih boyunca stratejik bir öneme sahip olmuştur. 20. yüzyılın sonlarından itibaren gelişen jeolojik araştırmalar, bölgede önemli hidrokarbon rezervlerinin varlığını ortaya koymuştur. 2000'li yılların başında İsrail açıklarında keşfedilen Tamar ve Leviathan sahaları (Kedikli & Çalağan, 2017, s. 120-38), ardından Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Afrodit sahası (Köylü, 2021, s. 36-54) ve Mısır'ın Zohr sahası, Doğu Akdeniz'in küresel enerji piyasasındaki yerini güçlendirmiştir. Ancak, bu keşifler bölgedeki devletler arasında enerji kaynaklarının paylaşımı konusunda hukuki ve diplomatik anlaşmazlıkları da beraberinde getirmiştir (Demirhan, 2022, s. 315-40).

Son yıllarda Türkiye ve bölgedeki diğer aktörler, Doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarını araştırma faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Türkiye, Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemileriyle arama çalışmalarını sürdürürken (Özekin, 2020, s. 1-51), ExxonMobil, Total ve ENI gibi uluslararası enerji şirketleri de Kıbrıs Rum Yönetimi'nin lisans verdiği sahalarda faaliyetlerini artırmıştır. Bu gelişmeler, bölgede diplomatik gerilimlerin yükselmesine neden olmuştur (Dilek, 2022).

## 1.2. Bölgesel Enerji Jeopolitiği ve Aktörler

Bölgedeki enerji rezervleri, kıyıdaş ülkeler arasında deniz yetki alanları ve Münhasır Ekonomik Bölgeler (MEB) konusunda gerilim yaratmaktadır (Çelikpala, 2022).

Türkiye, sahip olduğu uzun kıyı şeridi çerçevesinde deniz yetki alanlarının hakkaniyet ilkesiyle belirlenmesini savunarak (Sandıklı, 2013) "Mavi Vatan" doktrini Libya ile bir mutabakat muhtırası imzalamıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2011). Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ise İsrail ve Mısır ile iş birliği yaparak EastMed projesini hayata geçirmeyi hedeflemektedir (Wendt, 2023). Bu enerji projeleri, Avrupa Birliği'nin enerji arz güvenliği politikaları çerçevesinde desteklenirken, ABD ve Rusya gibi küresel aktörler de bölgedeki enerji rekabetine dahil olmaktadır (Yaşa & Mutlu, 2022, s. 1-17).

Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanı politikaları, bölgedeki ülkelerin farklı tutumlarıyla şekillenmektedir. Türkiye, sahip olduğu uzun kıyı şeridi çerçevesinde deniz yetki alanlarının hakkaniyet ilkesiyle belirlenmesini savunarak (Sandıklı, 2013). "Mavi Vatan" doktrini doğrultusunda Libya ile bir mutabakat muhtırası imzalamıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2011). Ayrıca Türkiye, KKTC ile kıta sahanlığı sınırlandırma anlaşması imzalayarak, Kıbrıs Adası çevresindeki hidrokarbon arama faaliyetlerinde KKTC'nin hak sahibi olduğunu vurgulamaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2011). Türkiye, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve diğer bölge aktörlerinin imzaladığı deniz yetki alanı anlaşmalarını ise geçersiz kabul etmektedir (Bardakcı, 2023, s. 69-97).

Yunanistan, adalarının kıta sahanlığına sahip olduğunu savunarak deniz yetki alanı

sınırlandırmalarının “ortay hat” ilkesine göre belirlenmesini istemektedir. GKRY, 2004 yılında tek taraflı olarak MEB ilan etmiş ve Mısır, Lübnan ve İsrail ile deniz yetki alanı anlaşmaları yapmıştır<sup>11</sup>. Türkiye, bu anlaşmaların Kıbrıs Türk halkının haklarını ihlal ettiğini savunmakta ve Yunanistan ile enerji diplomasisi bağlamında süregelen bir gerilim yaratmaktadır (AHer, 2011). Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 2004’te tek taraflı olarak MEB ilan etmiş ve Mısır, Lübnan ve İsrail ile anlaşmalar yapmıştır (Terzi & Asal, 2021, s. 2868 - 2895). Türkiye ve KKTC, bu anlaşmaların Kıbrıs Türk halkının haklarını ihlal ettiğini savunurken, GKRY uluslararası hukuka uygun hareket ettiğini belirterek Türkiye’nin sondaj faaliyetlerini yasadışı ilan etmiştir (Özkan, 2012). Mısır, deniz yetki alanı sınırlandırmalarını GKRY ve Yunanistan ile uyumlu bir şekilde yürütmekte, ancak Türkiye ile ilişkileri doğrultusunda bu tutumda esneklik gözlemlenebilir (Dışişleri Bakanlığı, 2004).

İsrail, 2010 yılında büyük doğalgaz yataklarını keşfettikten sonra 2011’de MEB ilan etmiş ve GKRY ile sınırlandırma anlaşması yapmıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2010). Lübnan, GKRY ile bir anlaşma imzalamış fakat onaylama süreci tamamlanmamıştır (Yaycı, 2012). Suriye, 2003’te karasuları ve MEB alanı ilan etmiş, ancak iç savaş nedeniyle enerji arama faaliyetleri sınırlıdır (Syrian Arab Republic. n.d., 2020).

Doğu Akdeniz’deki doğal gaz yatakları, özellikle Afrodit, Leviathan ve Tamar, bölge ülkelerinin deniz yetki alanlarında yer almakta ve bu yataklar enerji rekabetinin odak noktası olmaktadır.

### 1.3. Enerji Kaynaklarının Ekonomik ve Stratejik Önemi

Doğu Akdeniz’deki enerji kaynakları, bölge ülkeleri için ekonomik kalkınma fırsatı sunarken, aynı zamanda jeopolitik gerilimleri artırmaktadır (Kedikli & Çalağan, 2017, s. 120-38). İsrail ve Mısır, keşfedilen rezervleri iç tüketimlerinin yanı sıra Avrupa ve Asya pazarlarına ihraç etmeyi planlamaktadır. Bu bağlamda, EastMed Boru Hattı ve LNG terminalleri gibi altyapı projeleri önem kazanmaktadır (Taehwan & Shin, 2021, s. 101983). Ancak deniz yetki alanı anlaşmazlıkları ve bölgesel diplomatik gerilimler, enerji projelerinin hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır. Bölgedeki enerji kaynaklarının uluslararası pazara entegrasyonu, enerji güvenliği ve diplomatik ilişkiler açısından kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Kaya, 2007, s. 19-55).

## 2. TÜRKİYE’NİN ENERJİ STRATEJİSİ VE DİPLOMATİK HAMLELERİ

Türkiye, Doğu Akdeniz’de enerji arz güvenliğini sağlamak ve bölgedeki jeopolitik dengeleri lehine çevirmek amacıyla kapsamlı bir enerji politikası yürütmektedir. Bu strateji, enerji arz güvenliği politikaları, deniz yetki alanları ve hukuki çerçeve, bölgesel iş birlikleri ve diplomatik girişimler çerçevesinde şekillenmektedir. Türkiye, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve dışa bağımlılığın azaltılması hedefi doğrultusunda, yenilenebilir enerji, nükleer enerji ve LNG yatırımlarına ağırlık verirken, TANAP ve TürkAkım gibi projelerle transit enerji merkezi olma hedefine yönelik adımlar atmaktadır (Canel, 2024, s. 84-104).

## 2.1. Türkiye'nin Enerji Arz Güvenliği Politikaları

Türkiye, enerji talebini karşılamak amacıyla fosil yakıtlara bağımlılığı azaltarak enerji portföyünü çeşitlendirmeye yönelik adımlar atmaktadır (Çalışkan, 2015). LNG tedarikini artırarak Rusya'ya olan doğalgaz bağımlılığını azaltmakta ve TANAP gibi projelerle Azerbaycan'dan gelen gaz akışını güçlendirmektedir (Perkins, 2022, s. 664-666). Akkuyu Nükleer Santrali'nin devreye girmesi, Türkiye'nin enerji bağımsızlığı açısından önemli bir gelişme olup, yenilenebilir enerji yatırımları da enerji güvenliği açısından stratejik bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Karagöl, Özdemir, & Sarıkaya, 2017). Türkiye, aynı zamanda Doğu Akdeniz'de sondaj faaliyetlerini artırarak yerli enerji kaynaklarını keşfetme yolunda kararlı bir politika izlemektedir (Alhan, 2021, s. 1438-66).

## 2.2. Doğu Akdeniz'deki Hak İddiaları ve Hukuki Çerçeve

Türkiye, Doğu Akdeniz'de kıta sahanlığı ve Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) haklarının uluslararası hukuka uygun şekilde belirlenmesi gerektiğini savunmaktadır (Peker , Öztürk , & Şensoy, 2019, s. 85-106). Mavi Vatan doktrini çerçevesinde, 2019 yılında Libya ile Deniz Yetki Alanları Mutabakatı imzalanarak, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin deniz yetki alanı genişletme çabalarına karşı bir hamle gerçekleştirilmiştir (Mira, 2022, s. 17-37). Türkiye, ayrıca KKTC ile yaptığı kıta sahanlığı sınırlandırma anlaşması çerçevesinde Kıbrıs açıklarında hidrokarbon arama faaliyetlerini sürdürmektedir (Çalık Orhun, 2017, s. 36-54). Ancak, Yunanistan ve AB, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetlerini yasa dışı olarak değerlendirmekte ve bu bağlamda Türkiye ile çeşitli hukuki ve diplomatik gerilimler yaşanmaktadır (Ulusoy, 2020, s. 45-67).

## 2.3. Türkiye'nin Enerji Diplomasisindeki Başarılar ve Zorluklar

Türkiye, Doğu Akdeniz'de enerji diplomasi alanında önemli fırsatlar ve zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bölgedeki enerji kaynakları, Türkiye için enerji güvenliği ve ekonomik fayda sağlama açısından büyük potansiyel taşırken, jeopolitik gerilimler ve hukuki engeller de diplomatik manevraları sınırlamaktadır.

### 2.3.1. Türkiye'nin Enerji Diplomasisinde Bölgesel İş Birlikleri

Türkiye, Doğu Akdeniz'de İsrail ve Azerbaycan gibi ülkelerle enerji iş birlikleri kurarak bölgedeki stratejik konumunu güçlendirmektedir. Özellikle İsrail ile doğalgaz ve Azerbaycan ile Hazar gazı üzerinden yapılan projeler, Türkiye'nin enerji transit merkezi olma hedefini desteklemektedir.

**İsrail ile Doğalgaz Görüşmeleri:** Türkiye, İsrail'in doğalgazını Avrupa'ya taşımada en avantajlı güzergah olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bölgedeki jeopolitik dengesizlikler ve siyasi



dalgalanmalar, enerji iş birliğinin önündeki engelleri oluşturmaktadır (T.C. Dış İşleri Bakanlığı, 2025).

**Azerbaycan ile Stratejik İş Birliği:** TANAP, BTC ve BTE gibi projelerle Azerbaycan ile yapılan iş birlikleri, Türkiye'nin enerji arz güvenliğini artırmakta ve bölgesel enerji ticaretinde önemli bir rol oynamaktadır. Azerbaycan, Türkiye için enerji bağımlılığını azaltan stratejik bir partnerdir (Marziye & Latif, 2017).

**KKTC ile İş Birliği:** KKTC ile yapılan enerji iş birliği, Türkiye'nin bölgedeki haklarını savunma çabalarını pekiştirmektedir. Ancak, bu durum uluslararası diplomatik engellerle karşı karşıya kalmaktadır (Çalık Orhun, 2017, s. 36-54).

Türkiye'nin enerji diplomasisi, bölgesel iş birlikleri ve stratejik projelerle güçlenmekte, ancak jeopolitik engeller ve bölgesel anlaşmazlıklar, bu süreçteki zorlukları artırmaktadır. Türkiye, enerji güvenliğini sağlamak ve bölgedeki etkisini artırmak için diplomatik kanallarını aktif bir şekilde kullanmaya devam etmektedir.

### 3. YUNANİSTAN VE İTALYA'NIN DOĞU AKDENİZ'DEKİ ROLÜ

#### 3.1. Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'deki Enerji Stratejisi

Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'deki enerji stratejisi, bölgedeki deniz yetki alanlarını kontrol etme ve enerji kaynaklarından ekonomik fayda sağlama amacına dayanır. Bu strateji, Yunanistan'ın bölgesel hegemonya kurma, enerji güvenliğini sağlama ve Avrupa'ya alternatif enerji kaynakları sunma hedeflerine yöneliktir. Özellikle Kıbrıs çevresindeki deniz alanlarında uyguladığı ortay hat metodu, Türkiye ile olan deniz yetki alanı anlaşmazlıklarını derinleştirirken, bölgedeki diplomatik gerilimleri artırmaktadır (Geropoulos, 2017).

Yunanistan, Doğu Akdeniz Doğalgaz Boru Hattı (DABH) gibi projelere katılarak bölgedeki enerji arzını çeşitlendirmeyi ve Avrupa'ya enerji arz güvenliği sağlamayı hedeflemektedir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), İsrail ve Mısır ile yapılan iş birlikleri, Yunanistan'a enerji güvenliği sağlamanın yanı sıra ekonomik kazançlar da sunmaktadır. Ayrıca, Avrupa Birliği'nin Rusya ve Norveç'e olan doğalgaz bağımlılığının azalması, Yunanistan için fırsatlar yaratmakta ve bu strateji, bölgedeki enerji çeşitliliğini artırarak güvenliği güçlendirmektedir (Zalel, 2017) (Institute of Energy for South East Europe (IENE), 2012).

Ancak Yunanistan'ın enerji stratejisi, özellikle Türkiye ile çelişen çıkarlar doğurmakta ve bu durum bölgesel gerilimleri artırmaktadır. Türkiye, deniz yetki alanlarının uluslararası hukuka göre paylaşılmasını savunurken, Yunanistan'ın tek taraflı sınır belirleme çabaları bu çatışmayı derinleştirmektedir. Yunanistan, projelerini hayata geçirmek için uluslararası destek arayışındadır ve büyük enerji şirketlerinin, özellikle ExxonMobil, Total ve Eni gibi firmaların bölgedeki faaliyetleri, stratejilerinin başarısı için kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, Yunanistan'ın enerji

stratejilerinin başarısı, bölgedeki ilişkiler ve uluslararası iş birliklerine bağlıdır (International Energy Agency, 2019).

### **3.2. Yunanistan'ın Enerji Projeleri ve Bölgesel İş Birlikleri**

#### **3.2.1. EastMed Boru Hattı Projesi ve Enerji İş Birlikleri**

EastMed Boru Hattı Projesi, Levant bölgesinden başlayarak Kıbrıs, Girit ve Yunanistan üzerinden İtalya'ya uzanan 1850 km uzunluğunda bir enerji altyapı projesidir (International Energy Agency, 2019). Proje kapsamında yıllık 15 milyar metreküp doğal gaz taşınması planlanmaktadır. Ancak, yüksek maliyet (6-7 milyar dolar) ve teknik zorluklar, projenin fizibilitesi konusunda soru işaretleri yaratmaktadır (Akyener, 2017).

EastMed'in Türkiye'nin kıta sahanlığını ihlal etme potansiyeli, hukuki ve diplomatik gerilimleri beraberinde getirmektedir. Türkiye, bu projeye rıza göstermeme hakkına sahip olup, uluslararası hukuktan doğan yetkilerini savunmaktadır (Eurostat, 2020). Ayrıca, proje Türkiye'yi bölgesel enerji denkleminde dışlama amacı taşıyan bir girişim olarak değerlendirilmektedir (IGI Poseidon, 2020).

#### **3.2.2. EastMed'in Türkiye Açısından Önemi**

Türkiye, gelişmiş enerji altyapısı ve stratejik konumu ile Doğu Akdeniz'den Avrupa'ya doğal gaz transferinde önemli bir transit ülke konumundadır. Türkiye üzerinden geçecek bir boru hattı, EastMed'e kıyasla daha kısa, maliyet etkin ve operasyonel olarak verimli bir alternatif sunmaktadır (Peker , Öztürk , & Şensoy, 2019, s. 85-106; Kökyay, 2019).

Türkiye'nin TANAP gibi projelerle Avrupa'nın enerji arz güvenliğine katkı sağlaması, Ankara'nın Doğu Akdeniz'de aktif bir aktör olmasını pekiştirmektedir. Türkiye'nin sunduğu alternatif güzergâh, bölgedeki enerji dengelerini doğrudan etkilemekte ve EastMed'e kıyasla daha sürdürülebilir bir çözüm olarak öne çıkmaktadır (IGI Poseidon, 2020; Kavaz, 2020, s. 1-14).

#### **3.2.3. Türkiye-Yunanistan Arasındaki Anlaşmazlıklar**

EastMed Projesi, Türkiye ve Yunanistan arasında deniz yetki alanları ve enerji politikaları bağlamında önemli gerilimler yaratmaktadır. Türkiye, hidrokarbon kaynaklarının uluslararası hukuka uygun paylaşımını savunurken, Yunanistan ve GKRY'nin dışlayıcı iş birlikleri bölgesel istikrarsızlığı artırmaktadır.

Kıta sahanlığı ve MEB sınırlandırmalarındaki anlaşmazlıklar, diplomatik ve hukuki gerilimleri derinleştirirken, EastMed'in Türkiye'yi bypass etme çabası rekabeti körüklemektedir. Türkiye, mevcut enerji altyapısıyla Avrupa'ya enerji akışını sağlayabilecek kapasitede olup, Doğu Akdeniz'deki enerji projeleri ekonomik olduğu kadar jeopolitik dengeler açısından da belirleyici bir rol oynamaktadır (IGI Poseidon, 2020; Kavaz, 2020, s. 1-14; Güler, 2018).



### 3.3. İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki Enerji Politikası

İtalya, enerji arz güvenliği açısından büyük ölçüde dışa bağımlı olup, doğal gaz ihtiyacının önemli bir kısmını Rusya, Cezayir ve Libya gibi ülkelerden karşılamaktadır. Bu durum, küresel enerji piyasasındaki dalgalanmalara ve jeopolitik risklere karşı kırılganlığı artırmaktadır. Bu nedenle İtalya, enerji tedarikini çeşitlendirme, yenilenebilir enerji kaynaklarını teşvik etme ve enerji verimliliği politikalarını güçlendirme yönünde stratejiler geliştirmektedir (Onelli, 2003).

İtalya'nın Akdeniz'deki enerji diplomasisi tarihsel olarak, enerji arz güvenliğini sağlama ve bölgesel ortaklıkları güçlendirme ekseninde şekillenmiştir. 1953 yılında kurulan Ulusal Petrol Şirketi (ENI), bu süreçte kilit bir rol oynamış, özellikle Kuzey Afrika'daki enerji yatırımlarıyla İtalya'nın enerji bağımsızlığını artırmaya yönelik politikalar izlemiştir. Enrico Mattei'nin liderliğinde, İtalya, büyük petrol şirketlerinin tekelini kırmak için alternatif iş birlikleri geliştirmiş ve "Neo-Atlantikçilik" olarak adlandırılan strateji doğrultusunda NATO ittifakına bağlı kalmakla birlikte Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleriyle doğrudan diplomatik ilişkiler kurmuştur (Onelli, 2003).

Bu bağlamda, İtalya'nın Akdeniz'deki enerji politikası, tarihsel olarak enerji arz güvenliğini sağlamaya yönelik çok yönlü bir strateji benimsemiş, günümüzde ise Ukrayna savaşı gibi gelişmelerin etkisiyle tedarik kaynaklarını çeşitlendirme ve yenilenebilir enerjiye geçiş süreçlerine daha fazla odaklanmıştır (D'Orazio & Poletti, 2009, s. 1-31; International Trade Administration, 2024).

### 3.4. İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki Enerji Çıkarları

İtalya, Doğu Akdeniz'i enerji kaynakları ve küresel enerji güvenliği açısından stratejik bir merkez olarak görmektedir. ENI'nin Zohr, Calypso, Glaucus ve Noor sahalarına yatırımları, bölgedeki uzun vadeli hedeflerini ortaya koymaktadır. Mısır, İsrail ve Kıbrıs ile iş birlikleri, Üretim Paylaşım Anlaşmaları ve Damietta LNG terminali aracılığıyla enerji bağlarını güçlendirmektedir.

İtalya, Doğu Akdeniz gazını Avrupa'ya taşımada transit ülke olmayı hedeflemekte ve Idku ile Damietta LNG terminalleri sayesinde enerji lojistiğinde kritik bir konuma sahiptir. Türkiye'nin bölgedeki enerji faaliyetleri zaman zaman çıkarlarıyla çakışsa da, Blue Stream boru hattı üzerinden Türkiye'ye gaz sağlamak gibi adımlarla dengeli bir politika izlemektedir.

Kuzey Afrika ile entegrasyonu güçlendirmek amacıyla Transmed ve Green Stream boru hattı projeleri ile enerji akışını güvence altına almakta; ayrıca deniz altı elektrik bağlantıları ve yenilenebilir enerji projeleriyle bölgesel enerji ağını genişletmektedir.

Genel olarak, İtalya Doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarını güvence altına alarak Avrupa'ya enerji geçişinde kilit bir merkez olmayı ve Kuzey Afrika ile Avrupa arasında stratejik bir köprü kurmayı hedeflemektedir. Türkiye ile yaşanan rekabet ve küresel enerji piyasasındaki belirsizlikler ise stratejik hedeflerini etkileyebilecek başlıca faktörlerdir.

### 3.5. Türkiye ve İtalya Arasında Enerji İlişkilerinde Açmazlara İlişkin Değerlendirmeler

Türkiye ve İtalya arasındaki enerji ilişkileri, ortak çıkarlar bulunsa da jeopolitik, ekonomik ve stratejik farklılıklarla zaman zaman gerilim yaşamaktadır. Türkiye, Kıbrıs'ın kuzeyindeki enerji kaynakları ve kıta sahanlığını kendi yetki alanı olarak görürken, İtalya bölgedeki projelere katılmakta, bu durum hukuki ve diplomatik sürtüşmelere yol açmaktadır.

Enerji taşımacılığı açısından Türkiye, Doğu Akdeniz'den Avrupa'ya gaz geçişinde transit rol oynarken, İtalya'nın projeleri Türkiye'nin transit politikalarıyla bazen örtüşmemektedir. Ayrıca iki ülkenin jeopolitik yönelimleri ve Rusya ile enerji ilişkilerine yaklaşımı farklılık göstermektedir.

Yenilenebilir enerji alanında İtalya daha ileri teknolojiye sahipken, Türkiye gelişim sürecindedir; bu da potansiyel iş birliği fırsatlarını sınırlamaktadır. Türkiye'nin Avrupa'ya enerji ihracatı hedefleri ile İtalya'nın enerji tedarik çeşitliliğini artırma stratejisi arasındaki dengesizlikler de ilişkileri etkileyen diğer bir faktördür.

Sonuç olarak, iki ülkenin enerji politikalarının uyumlaştırılması zordur ve bu süreçte bölgesel aktörlerin etkisi ile etkin enerji diplomasisi kritik bir rol oynamaktadır.

### 3.6. Türkiye'nin Yunanistan ve İtalya ile Enerji İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Doğu Akdeniz'de enerji diplomasisinin gelişiminde bölgesel aktörlerin politikaları belirleyici rol oynamaktadır. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın enerji politikaları; ekonomik çıkarlar, uluslararası hukuk yorumları ve dış politika öncelikleri doğrultusunda şekillenmektedir. Tablo 3.1 bu üç ülkenin Doğu Akdeniz enerji stratejilerinin temel unsurlarını karşılaştırmalı olarak özetlemektedir.

**Tablo 3.1.** Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki enerji ilişkileri: derinlemesine üçlü analiz

Başlık	Türkiye-Yunanistan	Türkiye-İtalya	Yunanistan-İtalya
Coğrafi Konum ve Stratejik Bağlantılar	Türkiye, Ege ve Akdeniz'deki enerji hatlarının geçiş noktasıdır, Yunanistan ile deniz altı enerji kaynakları üzerinde rekabet halindedir	Türkiye ve İtalya, Akdeniz bölgesinde enerji projelerinde stratejik ortaklar olabilir. Türkiye, enerji hatlarını genişletme çabasıdadır	Yunanistan ve İtalya, Akdeniz'in doğusundaki enerji projelerinde iş birliği yapabilirler; ancak deniz sınırları üzerindeki anlaşmazlıklar gerilim yaratabilir
Diplomatik Çatışmalar ve Politika	Türkiye-Yunanistan arasında kıta sahanlığı ve deniz sınırları nedeniyle zaman zaman diplomatik gerilimler yaşanabilir	İtalya'nın bölgesel stratejileri, Türkiye ile daha uyumlu olabilir, ancak Kuzey Afrika ve Orta Doğu politikasındaki farklılıklar zaman zaman sorun yaratabilir	Yunanistan ve İtalya, bölgesel stratejilerde benzer çıkarlar taşıyor, ancak deniz sınırları üzerindeki anlaşmazlıklar bu ilişkiyi zorlayabilir
Enerji Güvenliği ve Bağımlılık	Türkiye, enerji arzını çeşitlendirme hedefinde ve bölgesel tedarikçileriyle stratejik bağlar kuruyor. Yunanistan'ın AB'ye bağımlılığı sorun yaratabilir	İtalya, Afrika ve Orta Doğu ile güçlü enerji bağlantıları kurmakta, Türkiye ile bu alandaki iş birlikleri önemli olabilir	Yunanistan, AB'nin enerji tedarik güvenliği stratejilerine bağlıdır. İtalya ile iş birliği, bölgesel enerji güvenliğini artırabilir
Enerji Kaynakları ve Rekabet	Doğal gaz ve petrol kaynakları için kıta sahanlığı üzerinde rekabet var. Türkiye, bölgedeki kaynaklara erişimi artırmayı amaçlamaktadır	İtalya, Afrika ve Ortadoğu'daki enerji kaynaklarına yatırım yapmaya odaklanmışken, Türkiye ile enerji güvenliği konusunda ortak projeler geliştirebilir	Yunanistan ve İtalya, Akdeniz'deki enerji kaynaklarına yönelik benzer hedeflere sahip olabilirler, ancak deniz sınırları üzerindeki anlaşmazlıklar rekabete yol açabilir
Bölgesel İş Birliği ve Stratejik Hedefler	Türkiye, enerji projelerinde bağımsızlık hedeflerken, Yunanistan, AB ile uyumlu projelere odaklanıyor.	Türkiye ve İtalya, Akdeniz'deki enerji projelerinde birbirlerini tamamlayabilir. Ancak, İtalya'nın bazen daha bağımsız bir politika izlediği de görülüyor.	Yunanistan ve İtalya, Avrupa Birliği'nin enerji stratejileri doğrultusunda iş birliği yapabilirler, ancak bazen çıkar çatışmaları yaşanabilir.

Enerji Altyapıları ve Teknolojik İş Birliği	Türkiye, enerji altyapısını genişletmek için Yunanistan ile projeler geliştirmek isteyebilir.	İtalya'nın teknoloji ve finansal altyapısı, Türkiye'nin enerji projelerine katkı sağlayabilir.	Yunanistan, İtalya'nın yenilenebilir enerji projelerinde kullanacağı teknolojilerden faydalanabilir. Ancak, farklı stratejiler ve altyapı gereksinimleri zorluk yaratabilir.
Uluslararası İttifaklar ve Etkiler	Türkiye'nin bölgesel enerji ittifakları, Yunanistan'ın AB üyeliği ile karşılık oluşturabilir.	İtalya'nın AB üyeliği ve güçlü diplomatik ağı, Türkiye'nin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki stratejik çıkarlarını etkileme potansiyeline sahiptir.	Yunanistan ve İtalya, AB içindeki güçlü iş birlikleriyle bölgesel enerji güvenliğini sağlama çabasında olabilirler. Ancak Türkiye'nin bölgesel bağımsızlık stratejisi zorluk yaratabilir.

Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki enerji ilişkileri, stratejik konumlar, enerji tedarik hedefleri ve deniz yetki alanları üzerinden şekillenmektedir. Türkiye, transit ülke olarak enerji hatlarını genişletmeye çalışırken, Yunanistan AB ile bağları doğrultusunda dışa bağımlı bir konumda olup zaman zaman Türkiye ile gerilim yaşayabilir. İtalya ise enerji arzını çeşitlendirmek için Afrika ve Orta Doğu'ya yatırım yapmakta, Türkiye ile iş birlikleri ise karşılıklı çıkarlar doğrultusunda ilerleyebilmektedir.

Deniz sınırları ve kıta sahanlığı anlaşmazlıkları, bölgesel rekabet ve diplomatik gerilimleri artırırken, Avrupa Birliği ile uyumlu politikalar bu dengeyi sağlamaya çalışmaktadır. Sonuç olarak, üç ülke arasındaki enerji ilişkileri, iş birliği fırsatları ile rekabet ve diplomatik zorluklar arasında dengeli bir strateji gerektirmektedir.

### 3.7. Bölgesel Enerji İş Birliği ve Çatışma Senaryoları: Türkiye, Yunanistan ve İtalya Üzerine Bir Analiz

Doğu Akdeniz'de enerji keşifleri ve bölgesel projeler, Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasında hem iş birliği hem çatışma senaryolarını gündeme getirmektedir. İlişkiler, özellikle deniz sınırları, münhasır ekonomik bölgeler (MEB) ve enerji kaynakları üzerindeki hak iddiaları çerçevesinde şekillenmektedir.

### 3.8. Enerji İş Birliği Senaryoları

**EastMed Boru Hattı Projesi:** Türkiye'nin dışlanması, hattı stratejik ve finansal risklere maruz bırakabilir. Üç ülkenin iş birliği ise gazın Avrupa'ya taşınmasında kilit rol oynayabilir ve İtalya'nın Avrupa enerji güvenliği hedefini destekler.

**MEB'lerin Ortak Yönetimi:** MEB sınırlarının ortak belirlenmesi, kaynakların adil ve verimli kullanımını sağlayarak gerilimleri azaltabilir.

**Enerji Taşımacılığı ve Avrupa'ya İhracat:** Ortak projeler, doğalgaz taşımacılığında ekonomik kazanç sağlarken Türkiye'nin Avrupa'ya gaz taşıma kapasitesi iş birliğini pekiştirir.

**Yenilenebilir Enerji İş Birliği:** Güneş ve rüzgar enerjisi projeleri, enerji güvenliğini artırarak bölgesel iş birliğini güçlendirebilir.

### 3.9. Enerji Çatışma Senaryoları

**MEB Çatışmaları:** Deniz sınırları ve enerji kaynaklarının paylaşımı konusundaki anlaşmazlıklar, Türkiye-Yunanistan-İtalya arasında stratejik gerilimler yaratabilir.

**Doğu Akdeniz Gaz Forumu ve Dışlanma:** Türkiye'nin forumdan dışlanması, bölgesel projelere katılımını engelleyerek siyasi gerilimi artırabilir.

**Sondaj ve İhracat Projelerindeki Tansiyon:** İtalya ve uluslararası şirketlerin sondaj faaliyetleri, Türkiye'nin hak iddialarıyla çakışmakta ve askeri çatışma riskini yükseltmektedir.

**EastMed ve Türkiye'nin Karşıt Durumu:** Dışlanma, hattı stratejik tehdit olarak değerlendirilip diplomatik gerilimi ve karşı blok stratejisini güçlendirebilir.

**Bölgesel Güvenlik ve Askeri Risk:** Artan gerilimler, sondaj müdahaleleriyle enerji çatışmalarını sıcak çatışmalara dönüştürebilir.

### 3.10. Enerji İş Birliği ve Çatışma Arasındaki Denge

Enerji iş birliği ve çatışma senaryoları, bölgedeki enerji kaynaklarının paylaşımı ve deniz sınırlarının belirlenmesine dayanmaktadır. Üç ülke, enerji kaynaklarından faydalanmak ve bölgesel güvenliği sağlamak amacıyla iş birliği yapma potansiyeline sahipken, stratejik çıkarlar ve hak iddiaları bu iş birliğini zorlaştırmaktadır. İş birliği senaryoları diplomatik çözümler ve ortak projelerle mümkünken, çatışma senaryoları, bölgesel stratejik rekabetin ve dışsal desteklerin etkisiyle daha belirgin hale gelebilir.

## 4. TÜRKİYE, YUNANİSTAN VE İTALYA ARASINDA GELECEĞE YÖNELİK STRATEJİK ANALİZ

Bu bölümde, daha önceki incelemeler ve değerlendirmeler ışığında Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki geleceğe yönelik enerji diplomasisinin stratejik analizi yapılmıştır. Doğu Akdeniz, dünya çapında stratejik öneme sahip enerji havzalarından biri olarak kabul edilmektedir. Bölge, 3,5 trilyon metreküpten fazla doğal gaz rezervine ev sahipliği yapmaktadır. Leviathan, Zohr ve Aphrodite gibi önemli sahalar, bu bölgedeki başlıca enerji kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu rezervlerin paylaşımı ve işlenmesi, bölgedeki jeopolitik dengeleri etkilemektedir.

### 4.1. Mevcut Durum Analizi: Türkiye

Türkiye, enerji ihtiyacının büyük kısmını ithalat yoluyla karşılamaktadır ve enerji güvenliği ile çeşitliliği sağlamak için stratejik adımlar atmaktadır. Yerli enerji kaynaklarının artırılması, özellikle Sakarya Gaz Sahası'ndaki doğal gaz keşfi, Türkiye'nin ithalata olan bağımlılığını azaltmayı hedeflemektedir. Yenilenebilir enerji yatırımları hızla artmakta, güneş ve rüzgar enerjisinden elde edilen kapasite 2030 itibarıyla önemli ölçüde yükseltilmesi planlanmaktadır. Kömür rezervleri bakımından zengin olsa da çevresel kaygılar nedeniyle kullanımı azalmaktadır.

Enerji ithalatı başta doğal gaz, petrol ve kömür olmak üzere ekonomiye doğrudan etki etmektedir. Doğal gazda Rusya, Azerbaycan ve İran öne çıkarken, LNG altyapısının geliştirilmesi ile tedarik çeşitliliği artırılmaktadır. Petrol ithalatı ise Orta Doğu ve Afrika kaynaklıdır.

#### 4.1.1. Türkiye'nin Doğu Akdeniz Enerji Politikaları

Türkiye'nin politikaları, bölgedeki enerji kaynaklarına erişim ve enerji güvenliğini sağlamaya yöneliktir. Mavi Vatan doktrini ile deniz yetki alanları ve KKTC ile ortak enerji arama faaliyetleri desteklenmektedir. Türkiye, yerli ve yenilenebilir enerji yatırımlarını artırarak enerji bağımsızlığını güçlendirmekte, TANAP ve TurkStream gibi boru hattı projeleri ile enerji transit merkezi olmayı hedeflemektedir.

Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanları, özellikle Güney Kıbrıs ve Yunanistan ile yaşanan gerilimler bağlamında stratejik önem taşımaktadır. Türkiye, EastMed Boru Hattı gibi projeleri kendi hak iddialarına aykırı görmekte ve bu alanlarda enerji arama faaliyetlerini sürdürmektedir.

#### 4.1.2. Türkiye'nin Enerji Güvenliği ve Jeopolitik Durumu

Enerji güvenliği stratejisi, dışa bağımlılığı azaltma, arz çeşitlendirme ve bölgesel enerji hub'ı olma hedeflerine dayanmaktadır. Yenilenebilir enerji, nükleer enerji ve boru hattı projeleri, bu stratejinin temel araçlarıdır. Türkiye'nin enerji politikaları jeopolitik konumuyla yakından bağlantılıdır; Orta Doğu, Kafkasya ve Kuzey Afrika'daki gelişmeler ile AB ve ABD ilişkileri enerji projelerinin yönünü belirlemektedir.



#### 4.1.3. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Deniz Yetki Alanları

Türkiye, Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarında hak iddiasında bulunmakta ve bu alanlarda enerji arama faaliyetlerini sürdürmektedir. Kıbrıs Adası ve KKTC ile enerji kaynaklarını paylaşma yaklaşımı, Güney Kıbrıs ve Yunanistan ile ilişkilerde gerilimlere yol açmaktadır. EastMed Boru Hattı projesi, Türkiye'nin hak iddialarıyla çeliştiği için karşı çıkmaktadır.

#### 4.1.4. Türkiye'nin Enerji Güvenliği Stratejileri

Türkiye'nin stratejileri, enerji bağımsızlığını artırmak, bölgesel enerji hub'ı olmak ve enerji arzını çeşitlendirmektir. Yerli ve yenilenebilir enerji, nükleer enerji ve boru hattı projeleri ile enerji güvenliği sağlanmaya çalışılmaktadır.

#### 4.1.5. Türkiye'nin Jeopolitik Durumu

Türkiye'nin enerji politikaları, jeopolitik konum ve uluslararası ilişkilerle yakından bağlantılıdır. Orta Doğu, Kafkasya ve Kuzey Afrika'daki gelişmeler ile AB ve ABD ilişkileri, Türkiye'nin enerji projelerini ve diplomatik adımlarını doğrudan etkilemektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki mevcut durumu, enerji güvenliği ve jeopolitik stratejiler açısından kritik öneme sahiptir. Stratejik yatırımlar ve diplomatik girişimler, Türkiye'nin enerji kontrolünü ve ekonomik geleceğini şekillendiren temel faktörlerdir.

### 4.2. Türkiye'nin Enerji Geleceğine Yönelik Değerlendirmeler

Türkiye'nin enerji politikaları, enerji arz güvenliğini sağlamak, dışa bağımlılığı azaltmak ve bölgesel bir enerji merkezi olma hedefi doğrultusunda şekillenmektedir. Bu stratejiler, yerli enerji kaynaklarının artırılması, yenilenebilir enerji yatırımlarının teşvik edilmesi, enerji altyapısının güçlendirilmesi ve Doğu Akdeniz'deki diplomatik ve bölgesel iş birliklerini kapsar. Enerji geleceğine dair değerlendirmelerde ekonomik büyüme, çevresel sürdürülebilirlik, teknolojik gelişmeler ve küresel enerji trendleri gibi faktörler dikkate alınmalıdır.

#### 4.2.1. Enerji Arz Güvenliğinin Sağlanması

Türkiye'nin enerji arz güvenliği, ekonomik kalkınma için temel bir unsurdur. Dışa bağımlılığı azaltmak ve yerli üretimi artırmak için stratejik enerji tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesi ve yerli enerji projelerinin devreye alınması kritik öneme sahiptir.

#### 4.2.2. Yerli Enerji Kaynaklarının Artırılması

Sakarya Gaz Sahası gibi yerli gaz projeleri, Türkiye'nin doğal gaz arzını güçlendirmektedir. Yerli kömür ve linyit rezervlerinin çevre dostu teknolojilerle kullanımı ve jeotermal enerji potansiyelinin etkin değerlendirilmesi, enerji güvenliğini artıracak önemli adımlardır.

#### 4.2.3. Enerji Depolama ve Yenilenebilir Enerji Altyapıları

Yenilenebilir enerji, Türkiye'nin enerji geleceğinin merkezinde yer almaktadır. Güneş enerjisi (Çukurova, Güneydoğu Anadolu, Ege) ve rüzgar enerjisi (Ege ve Marmara Denizi) projeleri, enerji bağımsızlığını sağlamada kritik rol oynayacaktır. Yeşil hidrojen üretimi ve batarya teknolojileri gibi yenilikçi enerji çözümlerine yatırım yapmak, enerji depolama kapasitesini artıracaktır. Nükleer enerji yatırımları, Akkuyu gibi projelerle çeşitliliği artırmakta ve enerji arz güvenliğine katkı sağlamaktadır.

#### 4.2.4. Enerji Diplomasi ve Bölgesel İş Birlikleri

Türkiye, enerji transit merkezi olma hedefi doğrultusunda TANAP ve TurkStream gibi projelerle bölgesel enerji lojistiğinde etkin rol oynamaktadır. KKTC ile yapılan ortak projeler, Doğu Akdeniz'de enerji kaynaklarının daha etkili kullanımını sağlamaktadır. Uluslararası enerji piyasalarında LNG ve diğer alternatif kaynaklara yönelmek, dışa bağımlılığı azaltma açısından stratejik önem taşır.

#### 4.2.5. Sürdürülebilir Enerji ve Çevre Dostu Politikalar

Türkiye, karbon salınımını azaltmayı ve sıfır emisyonlu enerji teknolojilerine geçişi hedeflemektedir. Bu bağlamda yenilenebilir enerjiye yatırım yapmak, çevresel sürdürülebilirliği sağlamak ve yeşil ekonomiye entegrasyonu desteklemek kritik önemdedir.

#### 4.2.6. Türkiye'nin Enerji Geleceği İçin Stratejik Adımlar

Enerji geleceği, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının artırılması, teknolojik yeniliklerin entegrasyonu, enerji depolama kapasitesinin geliştirilmesi ve bölgesel iş birliklerinin güçlendirilmesi temeline dayalıdır. Diplomatik iş birliklerinin derinleştirilmesi ve uluslararası enerji platformlarında aktif rol alınması, Türkiye'nin enerji bağımsızlığını pekiştirecek ve küresel enerji piyasasında rekabetçi konumunu güçlendirecektir.

### 4.3. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın Bölgesel Enerji Güvenlik Politikaları ve Stratejik Analizi

Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın bölgesel enerji güvenliği ve diplomasi politikaları, her bir ülkenin stratejik hedefleri, jeopolitik konumu ve uluslararası ilişkileri doğrultusunda şekillenmektedir. Türkiye, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarına erişim ve enerji transit merkezi olma hedefini öne çıkarırken; Yunanistan, deniz sınırları ve enerji kaynaklarının paylaşımı konusunda uluslararası hukuk ve diplomatik yolları esas almaktadır. İtalya ise AB ve NATO ile olan iş birliklerini güçlendirerek bölgesel enerji güvenliğini sağlamayı hedeflemektedir.

**Türkiye'nin stratejileri** enerji tedarik güvenliğini sağlama, dışa bağımlılığı azaltma ve enerji transit merkezi olma ekseninde şekillenir. TANAP ve TurkStream gibi boru hattı projeleri, enerji

arz güvenliğini artırmak ve Türkiye'yi enerji taşıyan bir ülke hâline getirmek amacı taşır. Aynı zamanda Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynaklarına yönelik hak iddiaları, Türkiye'nin enerji diplomasi stratejisinin merkezindedir. Türkiye'nin güvenlik politikaları yalnızca enerji kaynaklarıyla sınırlı kalmayıp, sınır ötesi tehditlere ve bölgesel istikrarsızlıklara karşı da aktif bir yaklaşımı içerir. Bu bağlamda, Suriye ve Irak'taki gelişmeler, Kıbrıs'taki hak iddiaları ve deniz sınırı anlaşmazlıkları Türkiye'nin enerji ve güvenlik stratejilerini doğrudan etkiler.

**Yunanistan'ın stratejileri** ise uluslararası hukuk ve diplomatik çözüm yolları üzerine kuruludur. Doğu Akdeniz'deki doğal gaz ve petrol kaynaklarına yönelik hak iddialarını, ulusal egemenlik ve AB politikaları ile uyumlu şekilde yürütmektedir. Türkiye ile yaşanan gerginlikler, Yunanistan'ın savunma kapasitesini güçlendirmesine ve NATO ile AB iş birliklerini derinleştirmesine yol açmıştır. Enerji güvenliği açısından Yunanistan, özellikle Rusya'ya olan bağımlılığı azaltmak için alternatif enerji tedarik yolları ve yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelmektedir.

**İtalya'nın stratejileri** çok boyutlu bir yaklaşım üzerine kuruludur. Enerji tedarikinin çeşitlendirilmesi ve bölgesel güvenliğin sağlanması için AB ve NATO ile iş birliklerini ön plana çıkarır. Enerji arz güvenliğini artırmak amacıyla hem Avrupa hem de Orta Doğu ve Kuzey Afrika kaynaklarıyla iş birliği yapar. İtalya'nın dış politika ve güvenlik stratejileri, bölgesel istikrarı destekleyecek şekilde tasarlanmıştır ve enerji güvenliği ile savunma stratejilerini birbirini tamamlayan bir eksende yönetir.

#### 4.3.1. Stratejik Karşılaştırma ve Geleceğe Yönelik Değerlendirme:

Enerji kaynaklarına erişim konusunda Türkiye askeri ve diplomatik yollarla aktif bir strateji izlerken, Yunanistan hukuki ve diplomatik mekanizmaları tercih etmektedir. İtalya ise AB ve NATO iş birlikleri üzerinden bölgesel enerji güvenliğini sağlamaktadır.

Uluslararası ilişkiler ve güvenlik politikalarında Türkiye, sınır ötesi tehditlere karşı aktif bir rol üstlenirken; Yunanistan, NATO ve AB ile olan iş birlikleriyle güvenliğini pekiştirir. İtalya, çok taraflı dış politika ile enerji ve güvenlik ilişkilerini yönetmektedir.

Gelecekte, bu ülkeler arasındaki diplomatik ilişkiler ve enerji kaynaklarının paylaşımı, deniz sınırları ve uluslararası hukuk çerçevesindeki anlaşmazlıklar doğrultusunda şekillenecektir. Türkiye'nin enerji geçiş yolu olarak stratejik konumu, Yunanistan'ın hukuk temelli yaklaşımı ve İtalya'nın çok boyutlu iş birliği stratejisi, bölgedeki enerji güvenliği ve barışın belirleyici faktörleri olacaktır.

#### 4.4. Gelecek Senaryoları

Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın bölgesel enerji ilişkilerinde üç temel senaryo öne çıkmaktadır:

##### 1. İş Birliği Senaryosu:

Üç ülke arasında enerji alanında ortak bir platform kurulması, bölgesel iş birliğini ve enerji güvenliğini güçlendirebilir. Doğal gaz boru hatları ve LNG terminalleri ortak projelerle

geliştirilebilir; bu, enerji ticaretini artırarak ekonomik fayda ve arz güvenliği sağlayabilir. AB ve ABD'nin desteği, bölgesel iş birliğinin derinleşmesini teşvik edebilir.

## 2. Çatışma ve Gerilim Senaryosu:

Deniz yetki alanları ve doğal gaz kaynakları üzerindeki anlaşmazlıklar, diplomatik ve güvenlik risklerini artırabilir. EastMed projesi ile Türkiye'nin enerji faaliyetleri arasındaki çelişkiler gerilimi yükseltebilir. NATO ve AB arabuluculuk çabalarına rağmen, siyasi farklılıklar çözüm sürecini zorlaştırabilir.

## 3. Melez Model (Kontrollü Rekabet + Sınırlı İş Birliği):

Ülkeler farklı enerji ve deniz stratejileri benimserken, sınırlı iş birlikleri geliştirebilir. Bu pragmatik yaklaşım, enerji diplomasisi ve bölgesel çıkarların dengelenmesini sağlar. Ticari çıkarları maksimize eden anlaşmalar, enerjinin güvenli ve verimli taşınmasını ve kaynakların etkin kullanımını mümkün kılar.

## 4.5. Stratejik Değerlendirme

### 4.5.1. Türkiye'nin Enerji Güvenliği Politikaları

Türkiye, enerji arz güvenliğini güçlendirmek için LNG terminal kapasitesini artırabilir ve doğal gaz boru hatlarında merkezi bir rol oynayarak enerji hub'ı olma hedefini pekiştirebilir (TANAP, TurkStream). Ayrıca, deniz yetki alanlarındaki hak iddialarını uluslararası hukuk çerçevesinde güçlendirmek, bölgesel stratejik konumunu destekler ve enerji güvenliğini artırır.

### 4.5.2. Yunanistan ve İtalya'nın Stratejik Hamleleri

**Yunanistan:** EastMed projesi ile enerji arz güvenliğini sağlama ve AB desteğini artırma yoluyla bölgesel etkisini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

**İtalya:** Libya ve Kuzey Afrika'daki enerji kaynaklarına yönelerek tedarik çeşitliliğini artırmakta, bölgesel enerji ticaretinde etkinliğini yükseltmek için iş birliklerini genişletmektedir.

Bu stratejiler, üç ülkenin enerji güvenliği ve bölgesel etkilerini belirleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

## 4.6. Türkiye'nin Enerji Geleceğine İlişkin Politika Önerileri ve Olası Etkileri

Türkiye'nin enerji geleceği, hem bölgesel hem de küresel enerji dinamikleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu bağlamda, enerji güvenliğini sağlamak, dışa bağımlılığı azaltmak ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelmek Türkiye'nin stratejik öncelikleri arasında yer almaktadır. Uluslararası iş birliklerini güçlendirmek, enerji diplomasisini etkin bir şekilde

kullanmak ve bölgesel projelere katılım sağlamak, Türkiye'nin uzun vadeli enerji politikalarında belirleyici unsurlar olacaktır.

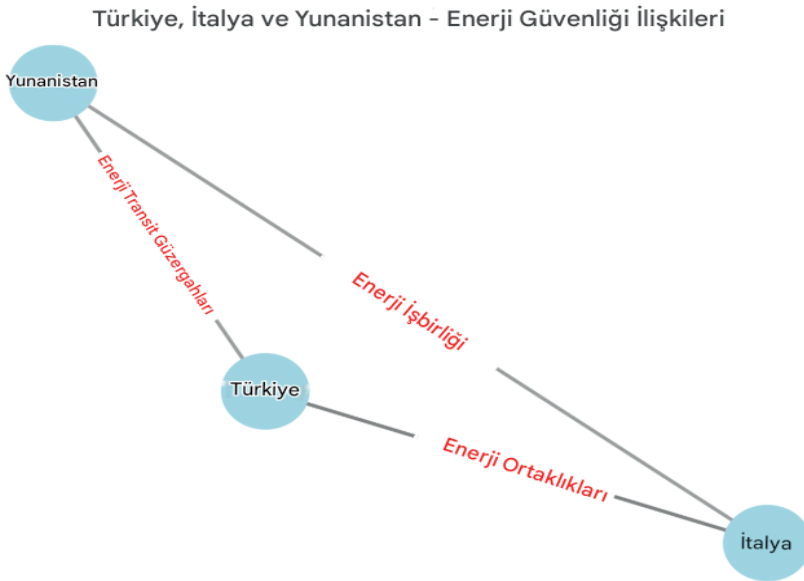
Önerilen politikalar, ekonomik ve diplomatik kazanımlar sağlayacak unsurları içermektedir. Türkiye'nin enerji diplomasisinin güçlendirilmesi, ülkenin uluslararası enerji piyasalarında daha güçlü bir aktör olmasını sağlayacaktır. Ayrıca, AB ve NATO ile diyalogun artırılması, enerji tedarikinde istikrar sağlayarak olası yaptırım risklerini azaltabilir. Ortak enerji projelerine katılım, bölgesel iş birliğini teşvik ederek rekabeti azaltabilir ve uzun vadede enerji arz güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunabilir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin enerji geleceğine yönelik politikaların güçlendirilmesi, ülkenin enerji bağımsızlığını artıracak ve uluslararası enerji piyasalarında daha etkin bir rol oynamasını sağlayacaktır.

#### 4.7. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın Enerji Güvenliği İlişkileri

Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki enerji güvenliği ilişkileri, bölgedeki enerji arz güvenliği, tedarik zinciri sürdürülebilirliği ve fiyat istikrarı gibi temel faktörler üzerinden şekillenmektedir. Üç ülke, Doğu Akdeniz ve Avrupa enerji koridorlarının kritik noktalarında yer almakta ve bölgedeki enerji kaynaklarının paylaşımı ile transit yolları üzerinde doğrudan etkileşim içindedir.

Türkiye, enerji geçiş yolları üzerinde stratejik bir konuma sahipken, Yunanistan Avrupa'ya enerji aktarımında kritik bir köprü rolünü üstlenmektedir. İtalya ise hem enerji ithalatçısı hem de Avrupa'nın enerji altyapısında önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Bu ilişkiler, LNG terminalleri, boru hatları ve yenilenebilir enerji projeleri gibi altyapısal unsurlarla şekillenmekte, bölgesel iş birliği ve rekabet dinamiklerini belirlemektedir.



Şekil 4.1. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın enerji güvenliği ilişkileri

Şekil 4.1’de görüldüğü üzere, üç ülke arasındaki enerji ilişkileri üç ana eksenle incelenebilir: Enerji Transit Güzergahları, Enerji İş Birliği ve Enerji Ortaklıkları. Türkiye, enerji kaynağına sahip ülkeler ile Avrupa arasında köprü işlevi görerek, enerji altyapısına yaptığı yatırımlarla transit bir merkez olma hedefini güçlendirmektedir. Türkiye-Yunanistan ilişkileri, TANAP ve TAP projeleri üzerinden doğrudan Avrupa pazarına erişimi sağlarken; Türkiye-İtalya ilişkileri, Akdeniz’deki LNG terminalleri ve boru hatları projeleri ile enerji ortaklıklarını desteklemektedir.

Genel olarak, bu üç ülke arasındaki enerji güvenliği ilişkileri karşılıklı bağımlılık çerçevesinde ilerlemektedir. Ortak projeler, enerji arz güvenliğini artırırken, ekonomik ve diplomatik kazanımlar da sağlamaktadır. Ancak Doğu Akdeniz’deki doğal gaz rezervleri ve deniz yetki alanları konusundaki anlaşmazlıklar, bölgesel iş birliğini zaman zaman sınırlayabilmektedir. Bu nedenle, enerji diplomasisinin güçlendirilmesi ve tarafların uzun vadeli çıkarlarını gözeterek stratejik iş birliklerinin geliştirilmesi, sürdürülebilir bir bölgesel enerji güvenliği için kritik öneme sahiptir.

## 4.8. Stratejik Analiz Basamağı

### 4.8.1. PESTLE Analizi

PESTLE analizi, bir ülkenin dış ilişkilerini ve stratejik kararlarını etkileyebilecek altı ana faktörü (Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Hukuki ve Çevresel) incelemeye odaklanmaktadır. Bu analiz, özellikle enerji diplomasi gibi dinamik ve kritik alanlarda karar vericilerin iç ve dış koşulları daha iyi anlamasına yardımcı olan önemli bir araçtır. Türkiye, Yunanistan ve İtalya’nın Doğu Akdeniz’deki enerji stratejilerinde, her ülkenin politik, ekonomik ve çevresel durumu, bölgesel enerji güvenliği, kaynak yönetimi ve uluslararası ilişkiler bağlamında belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu ülkelerin stratejik hedeflerine ulaşma yolundaki fırsatlarını ve karşılaştıkları zorlukları ortaya koymak amacıyla yapılmış olan PESTLE analizi sonuçları Tablo 4.2’de verilmektedir.



**Tablo 4.2. PESTLE Analizi**

Faktör	Türkiye	Yunanistan	İtalya
Politik	Siyasi istikrar, stratejik konum, bölgesel güç olarak etkisi, iç siyasi gelişmeler ve komşularla ilişkilerde zorluklar.	Siyasi istikrar, AB ile güçlü bağlar, bölgesel siyasi yapıda Türkiye ile ilişkilerdeki gerginlikler.	AB üyesi olarak Avrupa ile güçlü bağlar, iç siyasi istikrar sorunları ve hükümet değişiklikleri, göç ve ekonomik krizler.
Ekonomik	Yükselen enerji talebi, enerji bağımlılığı, büyüyen ekonomisi, yeni enerji rezervleri arayışı ve boru hatları projeleri.	Ekonomik kriz sonrası toparlanma süreci, güçlü turizm sektörü, AB yardımları ve enerji projelerine bağlı ekonomik fırsatlar.	Avrupa'nın üçüncü büyük ekonomisi, güçlü sanayi ve ticaret, enerji sektörü bağımlılığı, borç yükü.
Sosyal	Genç nüfus, artan enerji ihtiyacı, iç göçler ve sosyal dinamikler, farklı etnik gruplarla entegrasyon zorlukları.	Yaşlanan nüfus, göçmen sorunları, genç işsizlik, iş gücü eksiklikleri ve turizme dayalı iş gücü.	Yaşlanan nüfus, iş gücü sıkıntısı, entegrasyon ve sosyal eşitsizlikler, göçmen sorunları.
Teknolojik	Yenilikçi enerji projeleri, doğal gaz ve petrol çıkarma teknolojileri, yerli üretim projeleri, dijitalleşme ve sanayi 4.0 adaptasyonu.	Yüksek teknolojiye sahip sanayi ve tarım sektörü, enerji altyapısı, yeşil enerji dönüşümü.	Sanayi 4.0 gelişmeleri, yenilikçi enerji projeleri, dijital dönüşümde güçlü adımlar.
Çevresel	Doğal kaynakların korunması, enerji projelerinde çevreye duyarlı yaklaşım, küresel ısınma ve çevresel değişikliklere karşı hazırlık.	Yenilenebilir enerji projeleri, çevre kirliliği, deniz ve karasal ekosistemlerin korunması.	Yeşil enerji projeleri, sera gazı emisyonları ve çevresel yasal düzenlemelere uyum sağlama.
Yasal	Enerji ve çevre politikaları, AB ile uyumlu düzenlemeler, iç hukuk ve dış ilişkilerdeki hukuki zorluklar.	AB hukukuna tam uyum, dış politikada hukuk mücadelesi, deniz sınırlarıyla ilgili hukuki sorunlar.	AB içi düzenlemelere uyum, dış ticaret ve enerji sözleşmelerinin hukuki zemini, iç hukuk düzenlemeleri.

Çalışmamızda yapılan PESTLE analizi, Türkiye'nin coğrafi avantajı ve stratejik konumu nedeniyle enerji projelerinde liderlik fırsatları sunmasına rağmen, ekonomik büyüme ve enerji

ihtiyacının yanı sıra iç ve dış politikada karşılaştığı zorlukları da gözler önüne sermektedir. Yunanistan, AB ile olan güçlü bağlarıyla ekonomik fırsatlar yaratırken, Türkiye ile ilişkilerindeki gerginlik ve ekonomik zorluklar stratejik kararlarını zorlaştırmaktadır. İtalya ise, güçlü sanayi altyapısı ve enerji bağımsızlığı sağlama çabalarıyla avantajlı konumda olsa da iç siyasi istikrarsızlık ve yüksek borç yükü gibi engellerle karşı karşıyadır. Bu ülkeler için ortak tehditler arasında çevresel ve yasal zorluklar, enerji bağımlılığı ve ekonomik belirsizlikler öne çıkmaktadır.

#### 4.8.2. SWOT Analizi

SWOT analizi, ülkelerin iç ve dış faktörlere dayalı güçlü ve zayıf yönlerini, karşılaştıkları fırsatlar ve tehditleri değerlendiren stratejik bir planlama aracıdır. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki enerji güvenliği ve bölgesel iş birliği açısından önemli stratejik roller üstlendiği göz önüne alındığında, her ülkenin güçlü ve zayıf yönleri, fırsatları ve karşılaştıkları tehditler farklılık göstermektedir. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın enerji diplomasisi ve bölgesel güç dengelerinde nasıl bir yer edindiğini anlamamıza olanak sağlaması amacıyla yapılmış olan SWOT analizi sonuçları Tablo 4'de yer almaktadır.

**Tablo 4.2 : SWOT Analizi**

Faktör	Türkiye	Yunanistan	İtalya
<b>Güçlü Yönler</b>	Stratejik konum, güçlü enerji projeleri, genç nüfus, büyük iç pazar, bölgesel etkili liderlik.	AB üyeliği, güçlü turizm sektörü, denizcilik alanında önemli güç, enerji güvenliği projelerine yakınlık.	Yüksek sanayi kapasitesi, güçlü dış ticaret, Avrupa'nın üçüncü büyük ekonomisi, güçlü AB üyeliği.
<b>Zayıf Yönler</b>	Enerji bağımlılığı, iç siyasi bölünmeler, komşu ülkelerle gergin ilişkiler, yüksek dış borç.	Ekonomik kriz sonrası toparlanma, iç göçler, yüksek işsizlik oranı, düşük doğurganlık oranı.	Ekonomik krizden etkilenmiş kamu borçları, işsizlik, göçmen sorunları, düşük büyüme oranı.
<b>Fırsatlar</b>	Yeni enerji kaynaklarının keşfi, bölgesel güç olarak yükselme, AB ile uyumlu projeler, ticaret yolları üzerindeki stratejik konum.	Enerji bağımsızlığı sağlama çabası, enerji koridoru olma fırsatı, AB projelerinde yer alma, turizmin büyümesi.	Yenilenebilir enerjiye geçiş, sanayi 4.0 dönüşümü, Avrupa'nın enerji bağımsızlığına katkı sağlama, dış ticaretin artması.
<b>Tehditler</b>	Komşularla olan deniz sınırı anlaşmazlıkları, küresel enerji fiyatları, iç siyasi istikrarsızlık, bölgesel güvenlik tehditleri.	Türkiye ile gergin ilişkiler, ekonomik belirsizlikler, sosyal huzursuzluklar, doğal afetler.	Enerji bağımlılığı, AB içindeki siyasi belirsizlikler, ekonomik krizlerin devam etmesi, dış göçmen baskıları.

Türkiye, genç nüfusu ve stratejik coğrafi konumu ile büyük fırsatlar sunmakta, ancak enerji bağımlılığı ve iç siyasi zorluklar gibi zayıf yönler de bulunmaktadır. Yunanistan, AB üyeliği ve güçlü turizm sektörü ile büyük fırsatlar yaratırken, ekonomik kriz sonrası toparlanma süreci ve Türkiye ile ilişkilerindeki gerginlikler bu fırsatları sınırlayabilmektedir. İtalya ise, güçlü sanayi altyapısı ve ticaret potansiyeli ile önemli avantajlara sahipken, içsel ekonomik krizler ve borç yükü gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Yenilenebilir enerji ve yeşil dönüşüm fırsatları, her üç ülke için ortak fırsatlar sunmakla birlikte, dışsal tehditler ve iç ekonomik krizler bu süreci yavaşlatmaktadır.

#### 4.8.3. Enerji Tedarik Zinciri Analizi: Türkiye, Yunanistan ve İtalya

Enerji tedarik zinciri, enerji kaynaklarının üretiminden son tüketiciye ulaşmasına kadar olan tüm aşamaları kapsar. Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın enerji tedarik zinciri analizinde, her bir ülkenin sahip olduğu kaynaklar, altyapılar ve izlediği politikalar kritik rol oynamaktadır.

**Türkiye:** Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarına yakın konumuyla stratejik bir aktör olan Türkiye, yerel enerji kaynaklarını kullanarak doğal gaz ve petrol boru hatları üzerinden enerji tedarikinde merkezi bir rol üstlenmektedir. Ceyhan terminali gibi kritik enerji taşımacılığı altyapıları, Türkiye'nin stratejik önemini pekiştirmektedir. Ülke, enerji bağımsızlığını sağlamak ve kaynak çeşitliliğini artırmak amacıyla aktif politikalar geliştirmektedir.

**Yunanistan:** Enerji ihtiyacının büyük kısmını LNG ithalatı ve yenilenebilir enerji kaynakları ile karşılayan Yunanistan, Doğu Akdeniz'deki doğal gaz yataklarına yakınlığı ve boru hatları ile LNG terminal altyapısı sayesinde Avrupa'ya enerji aktarımını mümkün kılmaktadır. Yunanistan, AB ile uyumlu enerji stratejisi izleyerek, bölgesel enerji güvenliği için iş birliğine önem vermektedir.

**İtalya:** Enerji ihtiyacını büyük ölçüde ithalat yoluyla karşılayan İtalya, güneş ve rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir kaynaklara önemli yatırımlar yapmaktadır. Gelişmiş enerji tedarik altyapısı ve LNG terminalleri ile Avrupa'ya enerji aktarımında köprü rolü üstlenmektedir. İtalya, enerji verimliliğini artırmayı hedefleyen politikalar izlerken, bölgesel enerji güvenliği ve enerji geçiş süreçlerine uyum sağlamaya çalışmaktadır.

#### 4.8.4. Senaryo Planlaması

Senaryo planlaması, gelecekteki olası olayları ve eğilimleri tahmin ederek stratejik karar alma süreçlerine katkı sağlayan bir analiz yöntemidir. Enerji alanında senaryo planlaması, bölgedeki enerji güvenliği, rekabet ve tedarik zincirindeki değişiklikleri anlamak için kritik bir araçtır.

##### Senaryo 1: Yenilenebilir Enerji Geçişi

- **Olasılık:** Avrupa Birliği ve diğer ülkeler yenilenebilir enerjiye yöneldikçe fosil yakıtlara olan bağımlılık azalacaktır.
- **Sonuçlar:** Bu geçiş, Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın enerji tedarik zincirini yeniden şe-

killendirerek bölgesel iş birliğini artırabilir ve enerji güvenliğini pekiştirebilir.

### **Senaryo 2: Enerji Kaynakları Rekabeti**

- **Olasılık:** Bölgedeki enerji kaynakları için artan rekabet, tedarik güvenliği risklerini yükseltebilir.
- **Sonuçlar:** Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki ilişkilerde gerginlikler yaşanabilir. Enerji tedarik hatları üzerindeki kontrol mücadelesi, enerji fiyatlarını etkileyebilir ve ticaret savaşlarına yol açabilir.

### **Senaryo 3: Jeopolitik Çatışmalar ve Enerji Krizleri**

- **Olasılık:** Doğu Akdeniz'deki jeopolitik gerilimlerin artması, enerji kaynaklarının paylaşımını daha karmaşık hâle getirebilir.
- **Sonuçlar:** Bu durum, bölgedeki enerji güvenliğine tehdit oluşturabilir. Boru hatları ve kritik altyapılar hedef alınabilir; enerji politikaları yeniden şekillendirilebilir.

Bu analizler, Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın enerji güvenliği stratejilerindeki dinamikleri anlamaya olanak sağlarken, bölgedeki gelecekteki gelişmeleri etkileyebilecek temel faktörleri de vurgulamaktadır.

## **TARTIŞMA VE SONUÇ**

Bu çalışma, Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki enerji diplomasi stratejilerini derinlemesine inceleyerek, bu ülkelerin enerji güvenliği, iç ve dış politikaları, ekonomik durumları ve bölgesel iş birlikleri bağlamında karşılaştıkları fırsatlar ve zorlukları analiz etmiştir. PESTLE (Politik, Ekonomik, Sosyal, Teknolojik, Hukuki ve Çevresel faktörler) ve SWOT (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler) analizlerinin kullanılması, her üç ülkenin enerji diplomasi stratejilerinin şekillenmesinde etkili olan çok yönlü faktörleri ortaya koymuş ve bu stratejilerin birbirinden farklı ancak bölgesel iş birliği potansiyeli taşıyan unsurlarını vurgulamıştır.

Türkiye'nin enerji diplomasi stratejileri, coğrafi avantajları ve enerji altyapısı projelerine yaptığı yatırımlarla ön plana çıkmaktadır. Ancak, enerji ithalatına olan yüksek bağımlılığı, iç siyasi istikrarsızlıklar ve bölgesel çatışmalar, bu stratejilerin gerçekleştirilmesinde önemli engeller teşkil etmektedir. Türkiye, enerji güvenliğini sağlamak amacıyla yenilenebilir enerji projelerine daha fazla yatırım yapmalı ve dışa bağımlılığı azaltmaya yönelik politikalar geliştirmelidir. Özellikle enerji verimliliği ve fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltma çabaları, Türkiye'nin stratejik hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırabilir.

Yunanistan'ın enerji stratejisi, Avrupa Birliği (AB) ile olan güçlü bağları ve yenilenebilir enerji kaynakları üzerindeki potansiyel yatırımlarla şekillenmektedir. Ancak, Türkiye ile yaşadığı deniz sınırı sorunları ve ekonomik kriz sonrası toparlanma süreci, Yunanistan'ın enerji

diplomasi stratejilerinin etkinliğini sınırlamaktadır. Yunanistan, AB ile uyumlu enerji politikaları benimseyerek, bölgesel iş birliklerini artırmalı ve diplomatik çözüm yollarını arayarak bölgesel gerginliklerin azaltılmasına yönelik çabalarını yoğunlaştırmalıdır. Bu şekilde, enerji güvenliğini sağlama hedefini gerçekleştirebilir.

İtalya'nın enerji stratejisi, güçlü sanayi altyapısına dayanmaktadır ve AB ile uyumlu enerji politikalarını benimsemektedir. LNG ve yenilenebilir enerji projelerine yapılan yatırımlar, İtalya'nın enerji güvenliğini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, ekonomik krizler ve iç siyasi sorunlar, İtalya'nın bölgesel enerji projelerinde etkinliğini sınırlayan unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. İtalya, enerji verimliliği ve çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine odaklanarak, bölgesel iş birliklerinde daha fazla rol alabilir ve Avrupa içindeki stratejik konumunu güçlendirebilir.

Bu üç ülke, enerji güvenliğini sağlama noktasında ortak çıkarlar taşımaktadır. Ancak, bölgesel jeopolitik gerginlikler, iç siyasi istikrarsızlıklar ve ekonomik belirsizlikler, bu iş birliklerinin gelişmesini engelleyen temel faktörlerdir. Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki enerji diplomasi stratejileri, birbirinden farklı olsa da, bölgesel işbirlikleri için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bölgesel enerji güvenliği, yalnızca bu ülkeler arasındaki diplomatik ilişkilerle değil, aynı zamanda enerji altyapı projeleri ve yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu ile de güçlendirilebilir. Bu bağlamda, yenilenebilir enerji projelerine yapılan yatırımlar, bölgesel enerji güvenliğini artırabilir ve enerji ticaretini daha verimli hale getirebilir.

Gelecekteki araştırmalar, Doğu Akdeniz'deki enerji güvenliği üzerine daha fazla ışık tutmayı amaçlamalıdır. Bölgesel enerji iş birliklerinin artırılması, yenilenebilir enerji ve sürdürülebilirlik üzerine yapılacak yatırımlar, enerji altyapılarının iyileştirilmesi ve jeopolitik çatışmaların enerji güvenliği üzerindeki etkilerinin daha derinlemesine incelenmesi, bölgesel iş birliklerinin ve stratejik yatırımların artırılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle, sosyoekonomik etkiler üzerine yapılan araştırmalar, enerji yatırımlarının yerel iş gücü, istihdam ve bölgesel ekonomik gelişim üzerindeki uzun vadeli etkilerini ortaya koyabilir.

Sonuç olarak, Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasındaki enerji diplomasi stratejileri, her bir ülkenin ekonomik durumu, iç siyasi yapısı ve dış ilişkileri doğrultusunda şekillenmektedir. Ancak, bu ülkelerin Doğu Akdeniz'deki enerji güvenliğini sağlamak için daha derinlemesine iş birlikleri yapması büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bölgesel jeopolitik gerilimlerin ve iç ekonomik sorunların bu iş birliklerini sınırlasa da, gelecekteki stratejik yatırımlar ve bölgesel işbirlikleri, enerji güvenliği ve bölgesel istikrar açısından önemli faydalar sağlayabilir.

## KAYNAKÇA

- International Trade Administration. (2024). *Natural Gas & Renewable Energy*. <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/italy-natural-gas-renewable-energy> adresinden alındı
- AHaber. (2011, Kasım 29). *Türkiye'ye Büyük Oyun*. Şubat 3, 2025 tarihinde AHaber: <https://www.ahaber.com.tr/gundem/2011/11/29/turkiyeye-akdenizde-buyuk-oyun> adresinden alındı
- Akyener, O. (2017). *Doğu Akdeniz (EASTMED) Boru Hattı Projesi*. TESPAM. <https://www.tespam.org/doguakdeniz-eastmed-boru-hatti-projesi/> adresinden alındı
- Alhan, M. (2021). Doğu Akdeniz Enerji Kaynakları Ekseninde: Türkiye, Avrupa ve ABD Basınındaki Haber Başlıklarının Karşılaştırmalı Duygu Analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1438–66. doi:<https://doi.org/10.46928/iticusbe.932569>.
- Bardakçı, M. (2023, Ekim). DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞININ HUKUKİ BOYUTU VE TÜRKİYE. *The Boğaziçi Law Review I*(1), 69-97.
- Canel, P. (2024, Kasım). Doğu Akdeniz'de Enerji Ve Güvenlik: Türkiye'nin Güncel Vizyonu . *Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi*, 7(2), 84-104. doi:<https://doi.org/10.51763/uid.1535860>
- Çalık Orhun, F. (2017). Doğu Akdeniz Enerji Kaynaklarının Kıbrıs Sorununa Muhtemel Etkileri. *Vakanüvis - Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi* , 2(2), 36-54. doi:<https://doi.org/10.24186/vakanuvis.351418>
- Çalışkan, Ş. (2015, Haziran). TÜRKİYE'NİN ENERJİDE DIŞA BAĞIMLILIK VE ENERJİ ARZ GÜVENLİĞİ SORUNU. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(25).
- Çelikpala, M. (2022). Doğu Akdeniz'de İşbirliğini Enerji Üzerinden Okumak. *Journal-article. Panorama*. Şubat 3, 2025 tarihinde <https://www.uikpanorama.com> adresinden alındı
- D'Orazio , A., & Poletti , C. (2009). The Italian energy policy: changing priorities. *European Review of Energy Markets*, 3, 1-31.
- Demirhan, H. (2022, Aralık). Doğu Akdeniz'in Jeoekonomik Önemi Ve Türkiye . *Birey Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*(12), 315-40. doi:<https://doi.org/10.20493/birtop.1168715>
- Dilek, E. (2022, December). Sovereignty Disputes and Resource Discoveries in the Eastern Mediterranean: A Conflict Analysis perspective. doi: [https://dergipark.org.tr/tr/pub/mep/issue/75838/1250540#article\\_cite](https://dergipark.org.tr/tr/pub/mep/issue/75838/1250540#article_cite)
- Dışişleri Bakanlığı. (2004). *2004/Turkuno DT/4739 sayılı nota*. BM Genel Sekreterliği.
- Dışişleri Bakanlığı. (2010). İsrail'in GKRY ile imzaladığı sınırlı İsrail ile GKRY Arasında İmzalanan MEB Anlaşması Hk.
- Eurostat. (2020). Energy Database. Şubat 1, 2025 tarihinde <https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/database> adresinden alındı
- Geropoulos, K. (2017). *Political Backing for Pipeline to Connect Israel's Leviathan and Cyprus' Aphrodite Gas Fields to Greece and Italy*. Şubat 2, 2025 tarihinde New Europe: <https://www.neweurope.eu/article/greece-cyprusitaly-israel-sign-mou-east-med-gas-pipeline/>. adresinden alındı
- Güler, G. (2018). *Yunanistan'ın Eastmed Blöfü ve Türk Akımı*. Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi (TÜRSAM). <http://turksam.org/yunanistanin-eastmed-blofu-ve-turk-akimi> adresinden alındı



- IGI Poseidon. (2020). *Eastmed Projesi*. Şubat 2, 2025 tarihinde <http://www.igi-poseidon.com/en/eastmed> adresinden alındı
- Institute of Energy for South East Europe (IENE). (2012). *Greek Poseidon US Noble to Cooperate in East-Med*. Şubat 1, 2025 tarihinde Institute of Energy for South East Europe (IENE): <http://www.iene.eu/greek-poseidon-us-noble-to-cooperate-in-east-med-p2718.html>. adresinden alındı
- International Energy Agency. (2019). *World Energy Outlook 2019*. International Energy Agency.
- Karagöl, E., Özdemir, B., & Sarıkaya, M. (2017). *TÜRKİYE'NİN ENERJİ TİCARET MERKEZİ OLMA-SINDA DOĞU AKDENİZ'İN ROLÜ*. SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı. [https://www.setav.org/assets/uploads/2017/09/DOGU\\_AKDENIZ.pdf](https://www.setav.org/assets/uploads/2017/09/DOGU_AKDENIZ.pdf) adresinden alındı
- Kavaz, İ. (2020). Enerji Kaynakları ve Transfer Rotaları Bağlamında Doğu Akdeniz. *Journal of Anadolu Strategy*, 2(2), 1-14.
- Kaya, Ş. (2007). Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Doğu Akdeniz'in Hukuki Statüsü ve Türkiye Cumhuriyeti için Stratejik Önemi. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(9), 19-55.
- Kedikli, U., & Çalağan, Ö. (2017, Haziran). Enerji Alanında Bir Rekabet Sahası Olarak Doğu Akdeniz'in Önemi. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 120-38.
- Kökyay, F. (2019). Türk Dış Politikası'nda Yeni Bir Açmaz: East-Med / A New Dilemma of Turkish Foreign Policy: East-Med.
- Köylü, M. (2021, Kasım). Energy Card of the Eastern Mediterranean: Cyprus. *Kıbrıs Araştırmaları Ve İncelemeleri Dergisi IV(8)*, 36-54.
- Marziye, M., & Latif, P. (2017). Uluslararası Enerji Projeleri ve Türkiye-Azerbaycan İşbirliği. *Conference: II. Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi*. Azerbaycan-Bakü.
- Mira, E. (2022). Türkiye – Libya Arasında İmzalanan 'Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'nın Türk Dış Politikasına Etkisi. *Anadolu Strateji Dergisi*, 4(1), 17-37.
- Onelli, F. (2003). All'alba del neotlantismo: La politica egiziana dell'Italia (1951-1956). *Franco Angeli*.
- Özekin, M. (2020, Nisan). Doğu Akdeniz'de Değişen Enerji Jeopolitiği Ve Türkiye. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(33), 1-51. doi:<https://doi.org/10.17752/guvenlikstrj.719964>
- Özkan, A. (2012, Ocak). Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölgenin Sınırlandırılması Uyuşmazlığı. [https://www.academia.edu/20303782/Do%C4%9Fu\\_Akdenizde\\_M%C3%BCnhas%C4%B1r\\_Ekonomik\\_B%C3%B6lgenin\\_S%C4%B1n%C4%B1rland%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1\\_Uyu%C5%9Fmazl%C4%B1%C4%9F%C4%B1](https://www.academia.edu/20303782/Do%C4%9Fu_Akdenizde_M%C3%BCnhas%C4%B1r_Ekonomik_B%C3%B6lgenin_S%C4%B1n%C4%B1rland%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1_Uyu%C5%9Fmazl%C4%B1%C4%9F%C4%B1) adresinden alındı
- Peker, H., Öztürk, K., & Şensoy, Y. (2019, Mayıs). Doğu Akdeniz'de Deniz Yetki Alanları ve Enerji Kaynakları Çerçevesinde Türkiye'nin Enerji Güvenliği. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 8(1), 85-106.
- Perkins, J. (2022). Daniel Yergin. The New Map: Energy, Climate and the Clash of Nations (2022): 664-666. *Journal of Environmental Studies and Sciences*, 12(3), 664-666.
- Sandıklı, A. (2013). Türkan Budak- Bekir Ünal, Doğu Akdeniz'de Enerji Keşifleri ve Türkiye. *BİLGESAM Yayınları*(Rapor no:59).
- Syrian Arab Republic. n.d.* (2020). Şubat 2, 2025 tarihinde United Nations: <https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/SYR.htm> adresinden alındı
- T.C. Dış İşleri Bakanlığı. (2025). *Belirsizlikler Çağında Kararlı ve Güçlü Türkiye Dış Politikası Kitapçığı*.
- Taehwan, K., & Shin, S. (2021, Mart). Competition or Cooperation? The Geopolitics of Gas Discovery in the Eastern Mediterranean Sea. *Energy Research & Social Science*, 71(101983), 101983. doi:<https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.101983>

- Terzi, F., & Asal, U. (2021, Mayıs). Doğu Akdeniz'deki Gelişmelerin Kıbrıs Sorununa Yansıması: Enerji Jeopolitiğinde Yeni Dönem Ve Jeostratejik Dönüşüm. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(40), 2868 - 2895. doi:<https://doi.org/10.26466/opus.873401>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2011, Eylül 15). KKTC Temsilcileriyle Gerçekleştirilen Teknik Görüşmeler Hk. No:206. Şubat 20, 2025 tarihinde [https://www.mfa.gov.tr/no\\_206\\_-15-ey-lul-2011\\_-kktc-temsilcileriyle-gerceklestirilen-teknik-gorushmeler-hk\\_.tr.mfa](https://www.mfa.gov.tr/no_206_-15-ey-lul-2011_-kktc-temsilcileriyle-gerceklestirilen-teknik-gorushmeler-hk_.tr.mfa) adresinden alındı
- Ulusoy, A. (2020). Mavi Vatan Doktrini ve Doğu Akdeniz'deki Stratejik Denge. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17(3), 45-67.
- Wendt, M. (2023). Energy Region Greece & Eastern Mediterranean - A Region Arises as Europe's supplier . *Konrad-Adenauer-Stiftung e. V. Country Report*.
- Yaşa, A., & Mutlu, Y. (2022). DOĞU AKDENİZ'DE BULUNAN DOĞALGAZ REZERVLERİNİN BÖLGESEL ENERJİ POLİTİKALARINA VE REKABETE ETKİSİ. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 32(1), 1-17. doi:<https://doi.org/10.18069/firatsbed.995289>
- Yaycı, C. (2012, Haziran 1). Doğu Akdeniz'de Yetki Alanlarının Paylaşılması Sorunu Ve Türkiye. [https://dergipark.org.tr/tr/pub/bs/issue/3804/51021#article\\_cite](https://dergipark.org.tr/tr/pub/bs/issue/3804/51021#article_cite) adresinden alındı
- Zalel, Y. (2017). *Greece, Israel, Italy, Cyprus to Discuss Med Pipe*. Şubat 2025 tarihinde Natural Gas World: <https://www.naturalgasworld.com/greece-israelitaly-and-cyprus-to-negotiate-2000-km-undersea-pipeline-to-southeurope-35631> adresinden alındı